

บทที่ 4

บทบาทของประมุขมทอำนาจเกี่ยวกับปัญหาเอกราชของโรดีเซียใต้

ตามที่ได้ศึกษาวิเคราะห์การดำเนินการของสหประชาชาติ เพื่อให้โรดีเซียใต้ได้รับเอกราชไว้แล้วในบทที่ 3 พบว่าปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้การดำเนินการของสหประชาชาติได้รับผลสำเร็จ ได้แก่บทบาทของมทอำนาจ คือนโยบายและบทบาทของมทอำนาจที่เป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคง มีส่วนส่งเสริมความพยายามของสหประชาชาติในเรื่องนี้ จนประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอังกฤษที่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงต่อปัญหาเอกราชของโรดีเซียใต้ และสหรัฐอเมริกาได้ยินยอมปฏิบัติตามแนวทางข้อมติของสหประชาชาติเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเอกราชของโรดีเซียใต้ ส่วนสหภาพโซเวียตนั้นได้ให้ความสนับสนุนแนวทางของสหประชาชาติในการแก้ไขปัญหาเอกราชของโรดีเซียใต้ มาโดยตลอด ซึ่งจะกล่าววิเคราะห์ถึงบทบาทของมทอำนาจ ตามลำดับดังนี้

4.1 บทบาทของอังกฤษ

บทบาทของอังกฤษในการดำเนินการของสหประชาชาตินั้นสามารถแยกพิจารณาได้ 2 ระยะ ระยะแรก คือช่วง ค.ศ. 1962 - ค.ศ. 1974 ระยะที่ 2 ได้แก่ช่วง ค.ศ. 1974 - 1979 ดังนี้

4.1.1 ระยะแรก (ค.ศ. 1962 - 1974) อังกฤษได้ตั้งเงื่อนไขในการที่จะให้เอกราชแก่โรดีเซียใต้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 ว่าจะไม่ให้เอกราชก่อนที่จะมีการปกครองโดยประชาชนส่วนใหญ่ หรือที่เรียกว่าหลักการนิบมาร์ (NIBMA Principles : No Independence Before Majority African Rule) และในปีเดียวกันเมื่อสมัชชาใต้ออกข้อมติแนะนำให้อังกฤษ ในฐานะที่เป็นประเทศเจ้าอาณานิคมโรดีเซียใต้ให้จัดการประชุมเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แทนรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1961 (รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญที่จำกัดสิทธิของประชาชนผิวดำ ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง) และให้อังกฤษยกเลิกสิทธิแบ่งแยกผิวในโรดีเซียใต้ แต่ผู้แทนของ

อังกฤษคือ นายเจ.บี. โกลด์เบอร์ (J.B. Goldber) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษกล่าวว่าในที่ประชุมคณะกรรมการที่สี่ ว่าอังกฤษไม่มีอำนาจจะเข้ามาแทรกแซงในเรื่องนี้ เนื่องจากโรตชีเซียได้เป็นดินแดนที่ปกครองตนเองได้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1923 โดยมีรัฐบาลผิวขาวรับผิดชอบแล้ว¹ จากหลักฐานดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าอังกฤษยังไม่ทำที่ที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาคือ ต่อมาในปี ค.ศ. 1964 เมื่อคณะอนุกรรมการว่าด้วยโรตชีเซียได้ ซึ่งเป็นคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการพิเศษ 24 ประเทศ ได้เดินทางไปยังกรุงลอนดอนเพื่อแจ้งให้อังกฤษได้ทราบว่า รัฐบาลชนกลุ่มน้อยผิวขาวเตรียมการประกาศเอกราชฝ่ายเดียวแล้ว อังกฤษจึงมีความเห็นสอดคล้องกับสหประชาชาติที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว โดยในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1964 นายเจ.บี. โกลด์เบอร์ (J.B. Goldber) ได้แถลงในที่ประชุมคณะกรรมการพิเศษ 24 ประเทศ ว่า

การประกาศเอกราชแต่เพียงฝ่ายเดียว จะไม่มีผลในทางกฎหมายหนทางเดียวที่โรตชีเซียได้จะเป็นเอกราชได้ก็โดยการดำเนินการของรัฐสภาอังกฤษ การประกาศเอกราชแต่เพียงฝ่ายเดียวจึงเป็นการกระทำที่ท้าทาย และเป็นกบฏ และจำนำมาซึ่งการสิ้นสุดความสัมพันธ์ระหว่างโรตชีเซียได้กับอังกฤษ รวมทั้งจะตัดโรตชีเซียให้ออกจากองค์การระหว่างประเทศ โดยโรตชีเซียได้จะถูกลงโทษทางเศรษฐกิจ และจะต้องถูกโดดเดี่ยวจากประชาคมระหว่างประเทศ²

แม้อังกฤษจะแถลงทำที่ที่ชัดเจนดังกล่าว แต่ก็มีได้ทำให้รัฐบาลชนกลุ่มน้อยผิวขาวล้มเลิกความตั้งใจที่จะประกาศเอกราช และได้ประกาศเอกราชแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยมิได้รับการยินยอมจากอังกฤษ ดังนั้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน ค.ศ. 1965 อังกฤษจึงร้องเรียนไปยังคณะมนตรีความมั่นคงให้พิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าว อังกฤษถือว่าการประกาศเอกราชโดยปราศจากความยินยอมจากอังกฤษ เป็นการกระทำที่ท้าทายและเป็นกบฏต่ออังกฤษ อังกฤษจึงตอบโต้รัฐบาลชนกลุ่มน้อยผิวขาว โดยการให้ความสนับสนุนต่อข้อมติของคณะมนตรี

¹ The UN. Yearbook 1962, p. 424.

² The UN. Yearbook 1964, p. 444.

ความมั่นคงในการลงโทษทางเศรษฐกิจต่อโรดีเซียได้อย่างสม่ำเสมอ* ขณะเดียวกันอังกฤษยังคงดำเนินมาตรการเจรจาประนีประนอมกับรัฐบาลชนกลุ่มน้อยผิวขาวแต่เพียง 2 ฝ่าย ซึ่งเป็น การชดเชยข้อผิดพลาดของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เสนอแนะว่า การตกลงเจรจาใด ๆ เกี่ยวกับปัญหาเอกราชของโรดีเซียใต้นั้นจะต้องมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งให้พรรคการเมือง และขบวนการชาตินิยมมีส่วนร่วมอยู่ด้วย จะเห็นได้จากการที่ อังกฤษ โดยนายฮาโรลด์ วิลสัน (Harold Wilson) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษ ได้เจรจาประนีประนอมกับนายไออัน สมิธ (Ian Smith) นายกรัฐมนตรีของโรดีเซียใต้ บนเรือ H.M.S. Fearless ในปี ค.ศ. 1968 แต่ไม่อาจตกลงกันได้³ และการที่อังกฤษโดยเซอร์ อเล็กซ์ ดักกลาส-ฮูม (Sir Alec Douglas-Home) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษ กับนายไออัน สมิธ ได้ทำการตกลงกันใน กรุงซอลสเบอรี โรดีเซียใต้ ในปี ค.ศ. 1971 ข้อตกลงดังกล่าวเรียกว่า "ข้อตกลงในการแก้ไขปัญหา"^{**} เพื่อคลี่คลายปัญหาในโรดีเซียใต้ โดยผู้แทนของอังกฤษได้อ่านแถลงการณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษ เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการทำความตกลงในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1971 ดังนี้

---

*โปรดศึกษารายละเอียดในบทที่ 3 หัวข้อ 2.1 ข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงเกี่ยวกับการใช้มาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจต่อรัฐบาลชนกลุ่มน้อยผิวขาว ประกอบ

³โปรดศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก A.J. Willis, "The Hazards of Independence: Rhodesia Besieged", An Introduction to the History of Central Africa: Zambia, Malawi, and Zimbabwe (London: Oxford University Press, 1980), pp. 369-396.

**สำหรับรายละเอียดในเรื่องการทำความตกลงระหว่างอังกฤษและไออัน สมิธ โปรดศึกษาเพิ่มเติมได้จาก Windrich Elaine, "The Independence Issue" The Rhodesian Problem: A Documentary Record 1923-1973, (London and Boston Rontledge & Kegan Paul, 1975), pp. 226-236.

1. หลักการและเจตจำนงของความก้าวหน้าที่ไม่ขัดขวางต่อการปกครองโดยคนส่วนใหญ่
2. จะต้องมีการให้หลักประกันว่าจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ล่าช้าลง
3. จะต้องมีการปรับปรุงสถานะทางการเมืองของชนผิวดำ
4. จะต้องมีความคืบหน้าในการแก้ปัญหาการแบ่งแยกผิว
5. อังกฤษจะมีความพอใจที่ข้อเสนอขั้นพื้นฐานในเรื่องเอกราชจะเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชนในโรดีเซียได้ทั้งหมด

ในการนี้อังกฤษได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง คือ คณะกรรมการเพียร์ซ (Pearce Commission) เพื่อไปตรวจสอบทัศนคติของชนผิวดำในโรดีเซียได้เกี่ยวกับ "ข้อตกลงในการแก้ไขปัญหา" ดังกล่าว แต่ได้รับการปฏิเสธจากชนผิวดำทั้งหมดในโรดีเซียได้ อีกทั้งยังได้รับการคัดค้านจากที่ประชุมสมัชชา เนื่องจากข้อตกลงดังกล่าวเป็นการกระทำโดยพลการที่ไม่คำนึงถึงสิทธิของชนผิวดำในการกำหนดเจตจำนงของตนเอง การที่อังกฤษยังคงประนีประนอมกับรัฐบาลชนผิวขาวกลุ่มน้อยดังกล่าวแล้วนั้น ก็เนื่องจากฝ่ายอนุรักษนิยมในอังกฤษมีนโยบายยุติมิตรกับรัฐบาลชนกลุ่มน้อยผิวขาวในโรดีเซียได้ โดยถือว่าชนกลุ่มน้อยผิวขาวเหล่านั้นเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของตน (Kith and Kin) นั่นเอง

4.1.2 ระยะที่สอง (ค.ศ. 1974 - 1979) ในปี ค.ศ. 1974 อังกฤษได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลใหม่ โดยพรรคกรรมกรได้ขึ้นมาเป็นรัฐบาล รัฐบาลชุดใหม่นี้ได้มีนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และการเมืองระหว่างประเทศในทวีปแอฟริกา เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ ในทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศนั้น พรรคกรรมกรมีนโยบายรักษาสถาปัตยกรรมของประเทศไทยในเครือจักรภพ โดยจะแสวงหาตลาดสินค้าของอังกฤษและของประเทศเครือจักรภพให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้อังกฤษได้หันเหไปค้าขายกับประเทศอื่น ๆ ในทวีปแอฟริกาด้วย นอกเหนือจากการค้าขายกับประเทศแอฟริกาได้แต่เพียงประเทศเดียว ในปี ค.ศ. 1974 ไนจีเรียได้กลายเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของอังกฤษ สำหรับในทางด้านการเมืองระหว่างประเทศในทวีปแอฟริกา นั้น พรรคกรรมกร ได้ประกาศว่าจะต่อต้านลัทธิอาณานิคมและการแบ่งแยกผิว ซึ่งหมายถึงว่าอังกฤษจะให้ การสนับสนุน การต่อสู้ของ

ขบวนการชาตินิยมในแอฟริกาได้⁴ อีกทั้งได้ประกาศว่าจะให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติ ในปัญหาที่เกิดขึ้นในทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะจะร่วมมือในการลงโทษทางเศรษฐกิจต่อ โรดีเชียได้ และจะไม่เห็นพ้องกับการกระทำใด ๆ ที่มีได้เกิดจากความยินยอมของชนผิวดำ ส่วนใหญ่ การที่อังกฤษได้ประกาศเปลี่ยนแปลงนโยบายของตนต่อโรดีเชียได้เช่นนี้ ได้ทำให้ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และญี่ปุ่นต้องหันมาปฏิบัติเช่นเดียวกับอังกฤษด้วย* และนับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1974 เป็นต้นมา ปัญหาเอกราชที่ได้รับการคลี่คลายไปตามลำดับ กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1976 อังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้เสนอแผนการในการแก้ปัญหา (Anglo - American Plan) โดยระบุให้มีการเจรจาระหว่างกลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ เอียน สมิธ กับกลุ่ม Patriotic Front โดยให้กองกำลังติดอาวุธ (ZANU และ ZAPU) มีบทบาทสำคัญ ในช่วงการเปลี่ยนแปลงไปสู่การปกครองโดยคนส่วนใหญ่ อันเป็นการสอดคล้องกับมติสมัชชา ใน ค.ศ. 1976 ที่ว่า "การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับอนาคตของดินแดนดังกล่าวจักต้องได้รับการฝึกหัดพร้อมกับการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของประชาชนซิมบับเว ซึ่งมีผู้แทนคือ ขบวนการชาตินิยมของพวกเขา"⁵ แต่หลักการดังกล่าวถูกปฏิเสธ โดยเอียน สมิธ และการที่ขบวนการชาตินิยมต้องเผชิญหน้ากับความไม่เต็มใจของรัฐบาลชนกลุ่มน้อยผิวขาวในการที่จะ ปรองดองเช่นนี้ ได้ทำให้การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธในโรดีเชียได้รุนแรงมากขึ้น และกองกำลัง ของรัฐบาลชนผิวขาวกลุ่มน้อยได้ปราบปรามกองกำลังชาตินิยมรุกล้ำดินแดนประเทศแนวหน้า อาทิ บอตสวานา โมซัมบิก และแซมเบีย ต่อมาในปี ค.ศ. 1978 เอียน สมิธ ได้จัดทำ ข้อตกลงภายใน (Internal Settlement) กับมูโซเรวา ชิโกล และเจเรเมียห์ ชิโร (Jeremiah Chirau) โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของขบวนการชาตินิยมกลุ่มแนวร่วมรักชาติ

---

⁴Anthony J. Hughes, "New Analysis: Britain's Africa Policy," Africa Report (March - April, 1974), Vol. 19. No. 2, pp. 2-4.

*โปรดศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก YoKo Kitazawa, "Japan's Alliance With Apartheid," Africa Report. (November - December, 1974), Vol. 19. pp. 37-41.

⁵The UN Yearbook 1977, p. 183.

(Patriotic Front) โดยหวังจะใช้มุโซเรวา เป็นหุ่นเชิดของคนผิวขาว* ซึ่งการกระทำดังกล่าวได้รับการปฏิเสธจากสมาชิก จากประเทศแคว้นหน้า 5 ประเทศ และขบวนการชาตินิยมในโรดีเซียใต้⁶ และยังทำให้สถานการณ์สู้รบภายในประเทศรุนแรงยิ่งขึ้น

ดังนั้นอังกฤษเห็นว่าแนวโน้มของปัญหาจะรุนแรงขึ้นหากไม่ปฏิบัติตามมติของสหประชาชาติ จึงได้ดำเนินการตามข้อมติของสหประชาชาติ โดยได้จัดการประชุมเพื่อหาข้อยุติในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอีก และนับเป็นการประชุมที่มีประสิทธิภาพที่ทำให้โรดีเซียใต้ได้รับเอกราชในเวลาต่อมา ดังนี้

1. การประชุมกลุ่มประเทศเครือจักรภพอังกฤษ

ในการประชุมสุดยอดกลุ่มประเทศเครือจักรภพอังกฤษ ครั้งที่ 22 ในกรุงลูซากา ประเทศแซมเบีย 1-7 สิงหาคม 1979 ซึ่งประกอบด้วยบรรดาประมุขรัฐและหัวหน้ารัฐบาลประเทศสมาชิก 39 ประเทศ ซึ่งรวมทั้งนายกรัฐมนตรีแซทเชอร์และลอร์ดคาร์ริงตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษ ได้พิจารณาปัญหาโรดีเซียใต้ และได้แถลงต่อที่ประชุมว่าจะได้ทบทวนนโยบายต่อโรดีเซียใต้ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประเทศแอฟริกาและเพื่อให้ชนผิวดำในโรดีเซียใต้ทำการปกครองตนเองอย่างแท้จริง และเสนอให้มีการร่างรัฐธรรมนูญของโรดีเซียใต้ใหม่ โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมด้วย รวมทั้งให้มีการเลือกตั้งขึ้นในโรดีเซียใต้ ภายใต้การควบคุมของอังกฤษและประเทศภาคีเครือจักรภพ โดยที่ประชุมมีมติเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวดังนี้

---

* ผลจากข้อตกลงภายในนี้ ได้นำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลร่วมกันระหว่างชนผิวขาวและชนผิวดำ และเรียกรัฐบาลใหม่นี้ว่ารัฐบาลซิมบาวเว-โรดีเซีย โดยมีมุโซเรวาเป็นนายกรัฐมนตรี สำหรับรายละเอียดในเรื่องนี้โปรดศึกษาเพิ่มเติมได้จาก A.J. Willis, "Full Circle: Changing Perception", An Introduction to the History of Central Africa: Zambia, Malawi, and Zimbabwe (London: Oxford University Press, 1980), pp. 427-442.

⁶The UN. Yearbook 1978, p. 219.

1. ยืนยันที่จะให้ชนพื้นเมืองผิวดำ ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศได้ปกครองตนเองอย่างแท้จริง
2. ไม่รับรองรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของโรดีเซียใต้
3. ให้อำนาจแก่อังกฤษในการที่จะดำเนินการให้เอกราชแก่โรดีเซียใต้โดยถูกต้องตามกฎหมาย ภายใต้พื้นฐานของการปกครองตนเองโดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ
4. การแก้ไขปัญหานี้ ขึ้นสุดท้าย จะต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
5. ยอมรับความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ที่จะให้มีการแก้ไขปัญหานี้ภายใน เพื่อให้เกิดสันติภาพและความสงบสุขแก่ชาวโรดีเซียใต้และประเทศเพื่อนบ้าน
6. ให้มีการเลือกตั้งอย่างเสรีและยุติธรรมในโรดีเซียใต้ภายใต้การควบคุมของอังกฤษและผู้สังเกตการณ์จากประเทศเครือจักรภพ
7. ยอมรับข้อเสนอของอังกฤษที่จะให้มีการประชุมเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของโรดีเซียใต้ โดยเชิญทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมด้วย

2. การประชุมเพื่อสันติภาพของโรดีเซียใต้

การประชุมสันติภาพดังกล่าวได้จัดขึ้นในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษเมื่อ 10 กันยายน 1979 โดยอังกฤษเป็นเจ้าภาพเพื่อหาข้อยุติความขัดแย้งภายในโรดีเซียใต้และเพื่อจัดระเบียบการปกครองใหม่ ผู้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ได้แก่ ลอร์ดคาริงตัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอังกฤษ อาเบล มูเซโรวา และคณะจำนวน 12 คน รวมทั้งเอียน สมิธ ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของชนผิวขาวในโรดีเซียใต้ นายโจชัว เอ็นโคโม และนายโรเบิร์ต มูกาเบ ผู้นำขบวนการชาตินิยมในโรดีเซียใต้ การประชุมครั้งนี้แบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง ตามข้อเสนอของอังกฤษ ในการที่จะสร้างสันติภาพในโรดีเซียใต้ ร่วมกับฝ่ายรัฐบาลโรดีเซียใต้และฝ่ายขบวนการชาตินิยมซิมบับเว ตลอดระยะเวลา 15 สัปดาห์ ดังนี้

2.1 ช่วงแรกเริ่มขึ้นเมื่อ 20 กันยายน ค.ศ. 1979

โดยอังกฤษได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งตัดสิทธิการยับยั้งแก้ไขรัฐธรรมนูญของสมาชิกผู้แทนราษฎรผิวขาวในรัฐธรรมนูญของโรดีย์เซียให้ออกเสีย แต่ยังให้สิทธิพิเศษแก่ชนผิวขาวที่จะมีสิทธิมีที่นั่งในรัฐสภาได้ 20 ที่นั่ง จากทั้งหมด 100 ที่นั่ง และได้ที่นั่งในวุฒิสภา 10 ที่นั่ง จาก 40 ที่นั่ง ต่อไปอีกเป็นระยะเวลา 10 ปี* และให้โอนอำนาจการบริหารกองทัพ คำรวจ ตุลาการ และหน่วยราชการให้กับชนผิวดำ สำหรับข้อเสนอที่ให้ตัดสิทธิของชนผิวขาวตามรัฐธรรมนูญนั้นทุกฝ่ายเห็นชอบด้วย นอกจากนายเอียน สมิธ เพราะเป็นการลดอิทธิพลในด้านบริหารของชนผิวขาวโดยตรง ส่วนฝ่ายขบวนการชาตินิยมไม่พอใจข้อเสนอที่ให้ชนผิวขาวมีสิทธิพิเศษต่อการเป็นสมาชิกรัฐสภา ทั้งนี้เพราะชนผิวขาวเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยในโรดีย์เซียได้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรจะมาจากการเลือกตั้งโดยเท่าเทียมทั้งชนผิวขาวและผิวดำ ดังนั้นชนผิวขาวไม่ควรได้รับกำหนดจำนวนที่นั่งในรัฐสภา ส่วนในการโอนอำนาจบริหารกองทัพ และกองกำลังตำรวจโดยฝ่ายขบวนการชาตินิยมขอเข้าร่วมในการบริหารด้วยนั้น ได้รับการคัดค้านอย่างรุนแรงจากนายมูโซเรวา อย่างไรก็ตาม ฝ่ายมูโซเรวา ได้ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญของอังกฤษในวันที่ 5 ตุลาคม 1979 และฝ่ายขบวนการชาตินิยมยอมรับในวันที่ 19 ตุลาคม 1979

2.2 ช่วงที่สอง เริ่มขึ้นเมื่อ 22 ตุลาคม 1979

อังกฤษได้เสนอให้จัดการเลือกตั้งภายใต้การควบคุมของอังกฤษ โดยชนผิวขาวและชนผิวดำมีสิทธิเท่าเทียมกันและให้มีการตกลงหยุดยิงระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายขบวนการชาตินิยม

---

* และในวันที่ 21 กันยายน 2530 หลังจากที่ครบกำหนดการให้สิทธิพิเศษชนผิวขาว ตามข้อตกลงที่กรุงลอนดอนแล้วสภาผู้แทนราษฎรซิมบับเวได้ลงคะแนนเสียง 78 : 0 ให้ยกเลิกสิทธิพิเศษของชนผิวขาว ดังนั้นที่นั่งของชนผิวขาวในสภาผู้แทน 20 ที่นั่ง และในวุฒิสภา 10 ที่นั่ง จึงว่างลง ซึ่งชนผิวขาว และชนผิวดำมีสิทธิลงแข่งขันในการรับเลือกเป็น ส.ส. ได้ และเมื่อ ส.ส. ครบ 100 คนแล้ว ส.ส. เหล่านี้จะทำหน้าที่คัดเลือกวุฒิสภา 10 ที่นั่งต่อไป

และในระยะเตรียมการก่อนการเลือกตั้งเป็นเวลา 2 เดือนนั้น อังกฤษจะจัดส่งผู้ว่าราชการ
 ไปปกครองโรตตีเซียให้ชั่วคราว ซึ่งหน่วยรักษาความปลอดภัยและตำรวจของโรตตีเซียได้จะจัด
 ส่งหน้าที่ขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการดังกล่าว รวมทั้งให้กองกำลังของกลุ่มประเทศเครือจักรภพ
 ซึ่งมาจากแคนาดา อินเดีย กานา และไนจีเรีย เป็นผู้ควบคุมความสงบในระยะนั้นจนเสร็จ
 สิ้นการเลือกตั้ง และอังกฤษจะออกพระราชบัญญัติรับรองการเป็นเอกราชของโรตตีเซียให้
 ให้ถูกต้องตามข้อเสนอนี้ฝ่ายขบวนการชาตินิยมต้องการให้องค์การสหประชาชาติเป็นผู้จัดการ
 เลือกตั้งดังกล่าว และให้กองกำลังรักษาความปลอดภัยและตำรวจขึ้นตรงต่อสหประชาชาติ
 ในระยะที่มีการหยุดยิงเพื่อเป็นหลักประกันต่อการหยุดยิง และในที่สุดทั้งสองฝ่ายได้ยอมรับ
 ข้อเสนอของอังกฤษ โดยฝ่ายรัฐบาลโรตตีเซียได้ยอมรับในวันที่ 5 พฤศจิกายน 1979 และ
 ฝ่ายขบวนการชาตินิยมยอมรับในวันที่ 15 พฤศจิกายน 1979

2.3 ช่วงที่สาม เริ่มขึ้นเมื่อ พฤศจิกายน ค.ศ. 1979

โดยอังกฤษเสนอแผนการหยุดยิงในโรตตีเซียได้ก่อนที่จะจัดการเลือกตั้ง ดังนี้

1. จัดให้คณะผู้แทนทางทหารจากทั้งฝ่ายรัฐบาล
 และฝ่ายขบวนการชาตินิยมมาร่วมเจรจาหยุดยิง โดยทั้ง 2 ฝ่ายต้องรับผิดชอบในเรื่องกา
 หยุดยิงนี้โดยตรงต่อผู้ว่าราชการอังกฤษที่จะมาทำการปกครองโรตตีเซียให้ชั่วคราว
2. รัฐบาลโรตตีเซียได้จะให้ความช่วยเหลือด้าน
 อาหารและที่พักแก่สมาชิกขบวนการชาตินิยม ซึ่งได้ทำการสู้รบอยู่ในประเทศ โดยความ
 ช่วยเหลือนั้นนำมาจากกองทุนของฝ่ายรัฐบาล
3. การเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้พรรคการเมือง
 ทุกพรรคในโรตตีเซียได้มีสิทธิเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยจะมีเจ้าหน้าที่จากอังกฤษประมาณ
 100 คน มาเป็นผู้ดูแลการเลือกตั้งนี้ ซึ่งขึ้นตรงต่อผู้ว่าราชการอังกฤษ และไม่มีส่วน
 เกี่ยวข้องต่อการบริหารของฝ่ายรัฐบาล เพื่อเป็นหลักประกันไม่ให้ฝ่ายขบวนการชาตินิยม
 ทำการคัดค้านการเลือกตั้งครั้งนี้ได้
4. กองทหารจากประเทศเครือจักรภพอังกฤษ
 11 ประเทศ จะเป็นกองกำลังควบคุมสถานการณ์ในระหว่างการหยุดยิงในโรตตีเซียได้จนกว่า

จะเสร็จสิ้นการเลือกตั้ง และการประกาศเอกราชของโรตี่เซียใต้ และกองกำลังนี้จะช่วย
 จัดระบบกองทัพของโรตี่เซียใต้โดยอังกฤษจะถอนตัวจากการปกครองโรตี่เซียใต้ภายหลัง
 เสร็จสิ้นการเลือกตั้ง

5. ให้ขยายช่วงเวลาการหยุดยิงในโรตี่เซียใต้
 จากระยะเดิม 8 สัปดาห์ เป็น 11 สัปดาห์ ในขณะที่ฝ่ายขบวนการชาตินิยมให้ขยายเวลา
 ออกไปถึง 6 เดือน

6. อังกฤษจะรับพิจารณาในเรื่องการจัดหาที่
 พำนักให้กับผู้ลี้ภัยโรตี่เซียใต้ ในประเทศไกลีเคียง ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนถึง 250,000 คน
 ซึ่งฝ่ายรัฐบาลโรตี่เซียใต้ยอมรับข้อเสนอนี้ใน 26 พฤศจิกายน ค.ศ. 1979 และฝ่ายขบวน
 การชาตินิยมยอมรับใน 5 ธันวาคม ค.ศ. 1979

ในระหว่างที่ทำการตกลงเพื่อลงนามในข้อตกลงสันติภาพนี้
 อังกฤษได้แต่งตั้งลอร์ด โชม หัวหน้าพรรคคอนเซอร์เวทีฟ เข้าดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการ
 อังกฤษ ประจำโรตี่เซียใต้ เมื่อ 7 ธันวาคม 1979 เพื่อทำการปกครองโรตี่เซียใต้
 เป็นการชั่วคราว โดยลอร์ด โชม ได้เดินทางเข้ารับตำแหน่งในโรตี่เซียใต้ เมื่อ
 12 ธันวาคม ค.ศ. 1979 และได้มีการลงนามในสัญญาสันติภาพ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม
 ค.ศ. 1979 โดยทั้งสามฝ่ายต่างยอมรับข้อเสนอของอังกฤษ ซึ่งสาระสำคัญของข้อตกลง
 มีดังนี้

1. ยอมรับต่อการที่ผู้ว่าราชการอังกฤษเข้ามา
 ทำการปกครองโรตี่เซียใต้
2. ยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ตามข้อตกลงปี ค.ศ.
 1979 ที่กรุงลอนดอน
3. ยอมรับในรายละเอียดและปฏิบัติตามข้อตกลง
 ในการหยุดยิง
4. ทำการเตรียมการเพื่อการเลือกตั้งทั่วไปใน
 ระยะเวลา 2 เดือนอย่างสงบ

5. ยุติการใช้กำลังเพื่อจุดประสงค์ทางการเมือง
6. ยอมรับผลการเลือกตั้งทั่วไปในครั้งนี้

สำหรับการเลือกตั้งทั่วไป ได้กำหนดให้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 27-29 กุมภาพันธ์ 1980 ซึ่งผลการเลือกตั้งปรากฏว่า พรรคของเอียน สมิธ ซึ่งเป็นชนผิวขาวได้ 20 คน ตามที่กำหนดไว้ พรรค ZANU ของมูกาเบ เป็นพรรคที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด โดยได้เสียงข้างมากในสภา และได้รับเลือก 57 คน ส่วนพรรค ZAPU ของเอ็นโคโม ได้รับเลือก 20 คน และพรรคสภาแห่งชาติสามัคคีแอฟริกัน ของมุเซโรวา ได้รับการเลือกตั้ง 3 คน ซึ่งภายหลังการเลือกตั้งแล้วมูกาเบ ได้ขอให้ทหารจากประเทศเครือจักรภพ และผู้ว่าราชการจากอังกฤษอยู่รักษาการในโรดีเซียใต้ อีก 1 เดือน เพื่อควบคุมสถานการณ์และรักษาความสงบให้กับโรดีเซียใต้ และต่อมาในวันที่ 18 เมษายน 1980 โรดีเซียใต้จึงได้รับเอกราชจากอังกฤษ และใช้ชื่อประเทศใหม่ว่า ประเทศ "ซิมบับเว"

จากการที่ได้พิจารณาบทบาทของอังกฤษเกี่ยวกับปัญหาเอกราชของโรดีเซียใต้ดังกล่าวแล้ว พบว่าสาเหตุที่ทำให้อังกฤษได้หันมาแก้ไขปัญหาเอกราชของโรดีเซียใต้ตามแนวทางของข้อมติของสมัชชาสหประชาชาติ จนสามารถจัดประชุมเพื่อสันติภาพของโรดีเซียใต้ เพื่อยุติปัญหาได้สำเร็จนั้น มีสาเหตุมาจากปัจจัย 2 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน ได้แก่การเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

ในการบริหารประเทศ โดยพรรคกรรมกรขึ้นมาเป็นรัฐบาลในปี ค.ศ. 1974 และได้ประกาศเปลี่ยนแปลงนโยบายทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศของตนต่อทวีปแอฟริกาใต้ โดยหันไปทำการค้ากับประเทศอื่น ๆ ในทวีปแอฟริกา นอกเหนือจากประเทศแอฟริกาใต้ด้วย เช่น เป็นคู่ค้าที่สำคัญกับไนจีเรีย เป็นต้น การติดต่อสัมพันธ์กับไนจีเรียในทางเศรษฐกิจ ได้ส่งผลให้มีนโยบายทางด้านการเมืองต่างประเทศในทวีปแอฟริกาเป็นเอกภาพกับประเทศไนจีเรีย และประเทศอื่น ๆ ในทวีปแอฟริกาด้วย

2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การที่สหรัฐอเมริกาได้มีนโยบายต่อโรตตีเซียให้สอดคล้องกับอังกฤษ* เห็นได้จาก การที่อังกฤษและสหรัฐอเมริกา ร่วมกันเสนอแผนสันติภาพ (Anglo - American Plan) เพื่อแก้ไขปัญหาสันติภาพในโรตตีเซียได้ในปี ค.ศ. 1976 และการที่อังกฤษได้รับความกดดันจากกลุ่มประเทศเครือจักรภพ ให้ดำเนินการยุติปัญหาที่เกิดขึ้นในโรตตีเซียได้โดยเร็ว ซึ่งเห็นได้จากการประชุมกลุ่มประเทศเครือจักรภพครั้งที่ 22 ซึ่งมีขึ้นที่กรุงลูซกา ประเทศแซมเบีย ระหว่าง 1-2 สิงหาคม 2522 ในการประชุมครั้งนี้ แซมเบียได้เรียกร้องให้อังกฤษริบจัดการแก้ไขปัญหามันในโรตตีเซียได้โดยเร็ว เพราะรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีมูโซเรวา ยังไม่สามารถควบคุมอำนาจในการบริหารประเทศ จากอดีตนายรัฐมนตรีเอียน สมิธ ได้อย่างเด็ดขาด เพราะรัฐธรรมนูญของโรตตีเซียได้ยังคงให้สิทธิแก่ชนผิวขาวในการควบคุมอำนาจด้านการต่างประเทศ ขบวนการยุติธรรม การป้องกันประเทศ และการค้าต่างประเทศอยู่ ส่วนไนจีเรีย และแทนซาเนีย ได้กล่าวประณามนโยบายของอังกฤษที่จะรับรองรัฐบาลซิมบาวเว - โรตตีเซีย อย่างรุนแรง และจะถอนตัวออกจากการเป็นสมาชิกเครือจักรภพทันที ที่อังกฤษให้การรับรองรัฐบาลซิมบาวเว - โรตตีเซีย ที่มีนายมูโซเรวา เป็นหุ่นเชิดอยู่ นอกจากนี้ไนจีเรียยังได้ประกาศโอบนุ้่นของบริษัชน้ำมัน บี พี ของอังกฤษ ซึ่งถือหุ้นบริษัชน้ำมันเชลล์ - บี พี ของไนจีเรียอยู่ร้อยละ 20 เข้าเป็นของรัฐ และขอให้ชาวอังกฤษที่ทำงานอยู่กับบริษัทดังกล่าวเดินทางออกจากไนจีเรีย ภายในเดือนสิงหาคม 1979 โดยอ้างว่าไม่พอใจที่บริษัชน้ำมัน บี พี ของอังกฤษ ส่งน้ำมันที่ได้จากไนจีเรียไปให้แอฟริกาใต้ เป็นต้น อันเป็นผลให้อังกฤษต้องดำเนินการจัดประชุมเพื่อสันติภาพในโรตตีเซียได้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มประเทศแอฟริกา และเพื่อให้ชนผิวดำในโรตตีเซียได้มีสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองอย่างแท้จริง

---

* ปรคศึกษาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนโยบายของสหรัฐอเมริกา ในหัวข้อ 4.2

4.2 บทบาทของสหรัฐอเมริกา

สำหรับบทบาทของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเอกราชของโรดีเซียได้ ในการแก้ไขปัญหานี้เอกราชของโรดีเซียได้ สามารถแยกพิจารณาได้ 2 ระยะเวลาแรกคือ ช่วง ค.ศ. 1968 - 1976 ระยะเวลาที่ 2 คือช่วง ค.ศ. 1976 - 1980

4.2.1 ระยะแรก (ค.ศ. 1968 - 1976) นับตั้งแต่คณะมนตรีความมั่นคงได้มีข้อมติกำหนดมาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจต่อโรดีเซียได้ ภายในกรอบของหมวดที่ 7 ซึ่งถือเป็นการตัดสินใจที่มีผลผูกพันรัฐสมาชิกให้ต้องปฏิบัติตาม ตามข้อมติที่ 253 ปี ค.ศ. 1968 แล้ว สหรัฐอเมริกาไม่ยินยอมปฏิบัติตามข้อมติดังกล่าว ยังคงค้าขายกับรัฐบาลชนกลุ่มน้อยผิวขาวในโรดีเซียได้ โดยให้อนุญาตให้มีการนำเข้าแร่โครเมียม และนิเกิลจากโรดีเซียได้ เป็นผลให้สมัชชาได้ออกข้อมติที่ 2765 (XXVI) ปี ค.ศ. 1971 เรียกร้องให้สหรัฐอเมริกายุติการนำเข้าแร่โครเมียม และนิเกิล จากโรดีเซียได้ แต่สหรัฐอเมริกา ก็มีใ้ปฏิบัติตามข้อมติดังกล่าวแต่อย่างใด เนื่องจากสหรัฐอเมริกายังคงต้องพึ่งพาประเทศแอฟริกาใต้ในด้านวัตถุดิบที่สำคัญ นอกจากนี้สหรัฐอเมริกาดูว่าที่ตั้งที่สำคัญของประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมระหว่างมหาสมุทรแอตแลนติก และมหาสมุทรอินเดียมีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ต่อสหรัฐอเมริกา ทำให้สหรัฐอเมริกามีนโยบายเข้าข้างรัฐบาลผิวขาวในประเทศแอฟริกาใต้ และในโรดีเซียได้ สหรัฐอเมริกาถือว่าประเทศทั้งสองเป็นรัฐแนวหน้าที่สำคัญ ในการสกัดกั้นอิทธิพลคอมมิวนิสต์ในภูมิภาคแอฟริกาใต้

4.2.2 ระยะที่สอง (ค.ศ. 1976 - 1980) สหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนแปลงนโยบายของตนที่มีต่อการแก้ไขปัญหานี้เอกราชของโรดีเซียได้อย่างชัดเจน ในปี ค.ศ. 1976 เห็นได้จากถ้อยแถลงของนายเฮนรี คิสซิงเจอร์ (Henry Kissinger) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษ ในกรุงลูซากา ประเทศแซมเบีย เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1966 ว่า

ข้าพเจ้าเดินทางมาทวีปแอฟริกา เนื่องจากการทำหายของแอฟริกา เป็นการท้าทายแห่งยุคสมัย โศกนาฏกรรมทั้งทางด้านการเมืองและทางด้านศีลธรรม ในการต่อสู้เพื่อเอกราชในทวีปแอฟริกา ตลอดเวลาชั่วอายุคนที่ผ่านมานั้น ได้กลายเป็นเรื่องราวที่สำคัญ

ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ... สหรัฐอเมริกาจะดำเนินการแก้ไขปัญหาในโรดีเซียได้ตามมติส่วนใหญ่ของชาวแอฟริกัน⁷

นัยสำคัญของการกล่าวด้วยถ้อยแถลง ณ กรุงลูชากา ได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มนโยบายที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และแสดงให้เห็นถึงนโยบายของสหรัฐอเมริกาต่อทวีปแอฟริกา และต่อปัญหาโรดีเซียได้ หลังจากนั้นสหรัฐอเมริกา ก็ได้เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาระหว่างโรดีเซียได้ หรือที่เรียกว่า The Anglo-American Plan เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาระหว่างโรดีเซียได้ตามแนวทางข้อมติของสหประชาชาติต่อไป ต่อมาเมื่อรัฐบาลของนายจิมมี คาร์เตอร์ ได้เข้ามาบริหารประเทศ ในปี ค.ศ. 1977 ก็ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในทุกภูมิภาคของโลก และได้ให้ความร่วมมือกับสหประชาชาติในการแก้ไขปัญหาระหว่างโรดีเซียได้เป็นอย่างดี เห็นได้จากการที่นายวอลเตอร์ มอนเตล รองประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ได้พบปะกับนายวอลส์เตอร์ นายกรัฐมนตรีของประเทศแอฟริกาใต้ ที่กรุงเจนีวา ในปี ค.ศ. 1977 และได้กล่าวตักเตือนแอฟริกาใต้ว่า สหรัฐฯจะไม่ให้ความสนับสนุนประเทศแอฟริกาใต้ในปัญหาต่าง ๆ หากแอฟริกาใต้ไม่สนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาระหว่างโรดีเซียได้ตามหลักการปกครองโดยชนส่วนใหญ่

จากการที่ได้พิจารณาถึงบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการแก้ไขปัญหาระหว่างโรดีเซียได้ดังกล่าวแล้ว พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้สหรัฐอเมริกาได้เปลี่ยนแปลงนโยบายของตนมาสนับสนุนแนวทางของสหประชาชาติในการแก้ไขปัญหาระหว่างโรดีเซียได้นั้น มีสาเหตุมาจากปัจจัยภายนอกซึ่งได้แก่ เหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ* ดังต่อไปนี้

⁷Patrick O'Mera, "Rhodesia/Zimbabwe: Guerrilla Warfare or Political Settlement?", Southern African: The Continuing Crisis, pp. 9-33.

*โปรดศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก A.J. Willis, "Full Circle: Changing Perception", An Introduction to History of Central Africa: Zambia, Malawi, and Zimbabwe, pp. 427-432.

1. การได้รับเอกราชของประเทศโมซัมบิก และประเทศแองโกลา ในปี ค.ศ. 1975
2. สหภาพโซเวียตและคิวบายังคงกองกำลังทหารของตนไว้ในโมซัมบิก และแองโกลา ภายหลังจากที่ประเทศทั้งสองได้รับเอกราชแล้ว เหตุการณ์ที่ทำให้สหรัฐอเมริกาเริ่มยุตินโยบายโคคเคียวตนเองภายหลังสงครามเวียดนาม (Post - Vietnam Isolation)
3. การเติบโตของขบวนการชาตินิยมในประเทศแอฟริกาใต้ ซึ่งทำให้รัฐบาลผิวขาวได้สังหารผู้ก่อตั้งขบวนการ Black Consciousness ในขณะที่อยู่ในการควบคุมตัวของตำรวจ และได้สังหารนายสตีฟ บิโก (Steve Biko) โฆษกของขบวนการดังกล่าว ในเดือนกันยายน 1977 ซึ่งทำให้กระแสการต่อต้านนโยบายแบ่งแยกผิวในประเทศแอฟริกาใต้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้ความสำคัญในหลักการสิทธิมนุษยชนในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ก็ไม่เห็นด้วยต่อการใช้นโยบายแบ่งแยกผิวทั้งในแอฟริกาใต้ และในโรดีเซียใต้
4. การที่สหรัฐอเมริกาได้มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศไนจีเรีย โดยได้ซื้อน้ำมันจากไนจีเรียมากกว่าแอฟริกาใต้ถึง 5 เท่า* นอกจากนี้ยังได้ทำการค้าขายกับประเทศอื่น ๆ ในทวีปแอฟริกา อาทิ แองโกลา แซมเบีย เป็นต้น การที่ไนจีเรียมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจต่อสหรัฐอเมริกา ไนจีเรียจึงใช้ฐานะทางเศรษฐกิจของตนโน้มน้าวให้สหรัฐอเมริกา ปฏิบัติตามมติของสหประชาชาติในการแก้ไขปัญหาเอกราชของโรดีเซียใต้

จากการพิจารณาถึงปัจจัยดังกล่าว พบว่า เหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดที่ทำให้สหรัฐอเมริกาเปลี่ยนแปลงนโยบายของตนต่อโรดีเซียใต้ คือ เหตุการณ์ที่ 1 การได้รับเอกราช

---

*โปรดศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก Jennifer Seymour Whittaker, "Conflict in Southern Africa", The Headline Series, (August 1979), p. 35.

ของโมซัมบิก และแองโกลา บทเรียนที่สหรัฐอเมริกาได้รับในแองโกลาและโมซัมบิกก็คือ ถ้าหากไม่ต้องการให้เกิดความพ่ายแพ้ และสูญเสียชั้นในโรดีเซียใต้ นามิเบีย และประเทศแอฟริกาใต้ อีก ก็คือ สหรัฐอเมริกาจะต้องประสานผลประโยชน์ของตนกับผลประโยชน์ของชาวแอฟริกัน การที่คอมมิวนิสต์เข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคแอฟริกาใต้ เป็นเพราะสหรัฐอเมริกาอาจจะดำเนินนโยบายพลาดพลั้งไป มิใช่เพราะการที่ชาวแอฟริกันจะผลักไสคอมมิวนิสต์เอง*

4.3 บทบาทของสหภาพโซเวียต

บทบาทของสหภาพโซเวียตเกี่ยวกับปัญหาเอกราชของโรดีเซียใต้ อาจพิจารณาได้ 2 ประเด็น ประเด็นแรก ได้แก่ การให้ความสนับสนุนในข้อคิดของสมัชชาสหประชาชาติ สหภาพโซเวียตได้ออกคะแนนเสียงสนับสนุนข้อคิดของสหประชาชาติในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ** เนื่องจากสหภาพโซเวียตมีนโยบายต่างประเทศในการสนับสนุนให้มีการล้มเลิกระบอบอาณานิคม เห็นได้จาก การที่สหภาพโซเวียตเป็นประเทศผู้ริเริ่มในการร่างเอกสารปฏิญญาว่าด้วยการให้เอกราชแก่ประเทศ และประชาชาติอาณานิคมในสมัชชาสหประชาชาติ ต่อมากลุ่มประเทศเอเชียและแอฟริกาได้ดำเนินการต่อจากสหภาพโซเวียต โดยได้เสนอร่างเอกสารดังกล่าวในที่ประชุมสมัชชา สมัชชาได้ออกข้อมติที่ 1514 (XV) ปี ค.ศ. 1960 เรียกว่าปฏิญญาว่าด้วยการให้เอกราชแก่ประเทศและประชาชาติอาณานิคม ปฏิญญาดังกล่าวถือเป็นการวางแนวทางที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาอาณานิคมของสหประชาชาติ ส่วนประเด็นที่ 2 ได้แก่ สหภาพโซเวียตมีนโยบายให้การสนับสนุนขบวนการชาตินิยม และขบวนการปลดปล่อยในดินแดนต่าง ๆ โดยหวังว่าเมื่อขบวนการเหล่านี้ประสบความสำเร็จ และจัดตั้งรัฐบาลขึ้นก็จะเข้ามารวมอยู่ในกลุ่มของสหภาพโซเวียต หรืออย่างน้อย ก็เป็นมิตรและให้การสนับสนุนนโยบาย และทัศนะของตนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

---

*โปรดศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก Cater & O'Meara, eds, "Angola: Perilous Transition to Independence", Southern Africa: The Continuing Crisis (Indiana University Press, 1979), pp. 175-198.

**โปรดศึกษารายละเอียดในภาคผนวก ง.

หรือในที่ประชุมขององค์การระหว่างประเทศ ก็จะทำให้สหภาพโซเวียตมีพรรคพวกมากขึ้น และจะทำให้มีพลังต่อรองในทางด้านการค้า การเมืองระหว่างประเทศสูงขึ้น ในกรณีของ โรดีเซียได้นั้นสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุนขบวนการ ZANU และ ZAPU ในการต่อสู้เพื่อเอกราชโดยได้ให้ความช่วยเหลือในด้านอาวุธยุทธโธปกรณ์⁸

กล่าวโดยสรุป บทบาทของสหภาพโซเวียตเกี่ยวกับปัญหาเอกราชของ โรดีเซียได้ ก็คือสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุนการต่อสู้ของขบวนการชาตินิยมของชนพื้นเมือง ผิดคำในโรดีเซียได้ ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ การสนับสนุนดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่อง มาจากนโยบายต่างประเทศของสหภาพโซเวียตที่ต้องการบั่นทอนอำนาจของประเทศจักรวรรดินิยม ที่แผ่ขยายอำนาจออกไปในภูมิภาคต่าง ๆ โดยการยึดครองดินแดนต่าง ๆ เป็นอาณานิคม สหภาพโซเวียตจึงได้ให้การสนับสนุนขบวนการปลดปล่อย และขบวนการชาตินิยม ในดินแดนต่าง ๆ โดยหวังว่าเมื่อขบวนการเหล่านี้ได้เป็นรัฐบาลก็จะให้การสนับสนุนสหภาพโซเวียต ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ และในองค์การระหว่างประเทศในโอกาสต่อไป ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ภายนอกกรอบของสหประชาชาติ สหภาพโซเวียตให้การสนับสนุนขบวนการปลดปล่อย และขบวนการชาตินิยมอย่างเข้มแข็ง ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และภายในกรอบของสหประชาชาติ เมื่อมีความเคลื่อนไหวให้มีการล้มเลิกระบบอาณานิคมตามเจตจำนงของสหประชาชาติ สหภาพโซเวียตก็เป็นประเทศแนวหน้าในความเคลื่อนไหวดังกล่าว โดยการที่ สหภาพโซเวียตเป็นผู้ริเริ่มวางแนวทางที่ชัดเจน ในการแก้ไขปัญหาอาณานิคม สำหรับในกรณีของโรดีเซียได้ สหภาพโซเวียตได้ให้การสนับสนุนข้อมติ และปฏิบัติตามข้อมติของสหประชาชาติในการแก้ไขปัญหาเอกราชของโรดีเซียได้อย่างสม่ำเสมอ พร้อมกันนั้นภายนอกกรอบขององค์การสหประชาชาติ สหภาพโซเวียตได้ให้ความสนับสนุนด้านอาวุธยุทธโธปกรณ์ แก่ขบวนการชาตินิยม ZAPU และ ZANU ในการต่อสู้เพื่อเอกราชด้วย

⁸ นรนิติ เศรษฐบุตร, พฤติกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศของรัสเซีย

(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 85.